Turkish Studies

Volume 14 Issue 4, 2019, p. 2147-2161

DOI: 10.29228/TurkishStudies.23354

ISSN: 1308-2140

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 18.06.2019

✓ Accepted/Kabul: 10.08.2019

✍ Report Dates/Rapor Tarihleri: Referee 1 (20.07.2019)-Referee 2 (24.07.2019)- Referee 3 (24.07.2019)

This article was checked by iThenticate.

TÜRKİYE'DE KENTSEL DÖNÜŞÜM DENEYİMLERİNİN ÜRETTİĞİ SONUÇ: MATEMATİK MERKEZLİ KENTSEL DÖNÜŞÜM

Salih BATAL* - İzzet İsmail DUR**

ÖZ

Kentler ortaya çıktığı dönemlerden günümüze kadar savaş ve doğal afet gibi nedenlerden dolayı birçok yıkıma maruz kalmıştır. Bu durum kentlerin yapılarında değişikliklerin ortaya çıkmasına neden olmuş ve yeni dönem kent formları bugünkü halini almıştır.

Son yüzyılla birlikte savaş ve doğal afet dışında kentleri etkisi altına alan farklı gelişmeler ortaya çıkmış ve kentler kendi içinde yeni evrimler geçirmeye başlamıştır. Söz konusu gelişmeler içerisinde; kentleşmenin hızla artması, çevresel değerlerin korunmasında yaşanan güçlükler, göç vakalarının sınır aşırı olarak tüm ülkeleri etkisi altına alması ve küreselleşme etkilerinin dünyadaki en küçük yerleşim yerine kadar görülmesi sayılabilir.

Ülkemizdeki kentler tüm bu süreçlerin baskısı altında kendilerine yeni bir yol bulmaya çalışırken, özellikle 2000'li yılların başından itibaren yoğun olarak gündeme gelen kentsel dönüşüm konusu kent yapılarını daha da karmaşık hale getirmiştir. Bu anlamda batı deneyimi olarak ortaya çıkan kentsel dönüşüm olgusu, Türkiye'de de çeşitli zaman ve mekânlarda uygulama alanı bulmuştur. Başlangıçta eskiyen veya fonksiyonunu yitiren kentsel alanların dönüştürülerek yeniden etkinlik kazandırılması gibi anlaşılabilir bir gerekçeyle başlayan kentsel dönüşüm çalışmaları, sonrasında toplumsal bir krize dönüşmüş ve konu kent formunun yeniden yapılandırılması niyetinin dışına çıkmaya başlamıştır.

Bu çalışmada dünyada ve Türkiye'de gerçekleştirilen kentsel dönüşüm uygulamaları dönemler itibari ile incelenirken, özellikle Türkiye'de yaşanan son dönemdeki kentsel dönüşümler, "matematik

* Dr. Öğr. Üyesi, Yalova Üniversitesi, E-posta: salihbatal@gmail.com

** Öğr. Gör., Yalova Üniversitesi, E-posta: ismaildur@hotmail.com

merkezli kentsel dönüşüm” bağlamında açıklanmaya çalışılarak çeşitli tespit ve öneriler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Matematik merkezli kentsel dönüşüm ifadesinin kullanılmasının temel nedeni, kentsel dönüşüm çalışmalarının; kentsel, sosyal ve çevresel gerekçelerle ifade etmenin yerini, rant alanı oluşturma ve ekonomik değer üretme sürecine evrilmesi olarak tanımlamak mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Kent, Dönüşüm, Kentsel Dönüşüm, Matematik Merkezli Kentsel Dönüşüm

EXPERIENCE OF URBAN TRANSFORMATION RESULTS PRODUCED IN TURKEY: MATHEMATICAL CENTERED URBAN TRANSFORMATION

ABSTRACT

The cities have been exposed to many demolitions due to war and natural disasters since their emergence. This situation caused the changes in the structures of the cities and the new forms of the city took their present form.

In the last century, apart from the war and natural disasters, different developments took effect and the cities began to evolve within themselves. Within these developments these are; the rapid increase in urbanization, the difficulties in preserving environmental values, the incidence of immigration across all countries and the impact of globalization to the smallest settlement in the world.

While the cities in our country are trying to find a new way for themselves under the pressure of all these processes, especially the urban transformation issue that has been on the agenda since the beginning of 2000's has made the city structures even more complicated. In this sense, the experience of western urban transformation phenomenon, has found area of application at various times and locations in Turkey. In the beginning, after the urban transformation works started with an understandable reason such as transforming the old urban areas or losing their function and gaining efficiency again, it turned into a social crisis and the subject started to go beyond the intention of restructuring the urban form.

In this study, the urban transformation projects carried out in the world and Turkey were examined with a nominal period. In particular, recent urban transformations that took place in Turkey is described in the frame of "mathematical centered urban transformation" and a variety of findings and recommendations were put forward.

The main reason for the use of mathematical centered urban transformation; In urban transformation studies, the expression of urban, social and environmental reasons is replaced by the process of creating rent space and generating economic value.

STRUCTURED ABSTRACT

We strive to create the concept of mathematics-centered urban transformation because we are trying to describe the work of urban transformation taking place in Turkey in recent times. We define these urban transformation studies as mathematical centered urban transformation because urban transformation practices do not focus on the social dimension and planning dimension but focus on economic and legal dimensions.

In urban transformation, firstly, determining the urban transformation area comes to the forefront. What is right about urban transformation is to analyze the social benefit and social cost of urban transformation and to prepare the work calendar in order of priority but in the mathematics-centered urban transformation, it is not enough to be a "problematic area" for urban transformation. In mathematics-centered urban transformation, the area of urban transformation should be suitable for income, in other words, it should be worth intervening.

After the determination of the urban transformation area, three options come into prominence about how urban transformation will be carried out. The first option is to make improvements without destroying the living spaces of the inhabitants. There are two ways in this option. The first way is making obligate to the owners to cover the cost. In this case, hosts may not be able to afford the costs and may have to move. The second way is to cover the costs by the state. In this case, the sustainability of urban transformation becomes a subject of discussion. Experience to date shows that the short-term cost can increase economic activity in the region in the long term. Istanbul Sulukele is an example of this. Mathematics-centered urban transformation is opposed to this option because it aims to make a profit in the short term. Also, situations requiring destruction, such as earthquake resistance, hinder this form of urban transformation.

The second option is that after the demolition of the buildings in the urban transformation zone, no new houses and workplaces are built in the area and the area is turned into a public space. In this case, some problems arise. First, how to come to agreement with hosts and tenants living here? Where will the new settlement be for those living here? How will the social and economic impact of the possible relocation on the displaced be removed? Who will cover the cost of social policies to eliminate social and economic impacts? According to the mathematics-centered urban transformation, the cost of urban transformation should do not create a burden for the state. For this reason, this option is not applicable for mathematics-centered urban transformation, it is not preferred.

The third option is the demolition of buildings in the urban transformation zone and builds of new buildings. There are also some problems with this option of intervention. The problems in the second option also apply to this option. How to come to agreement with hosts and tenants living here? Maybe deal with the hosts but how to come to agreement with the tenants? Where will the new settlement be for those living here? How will the social and economic impact of the possible relocation on the displaced be removed? Who will cover the cost of social policies to eliminate social and economic impacts?

In the third option, the duty of the state is to create urban income without incurring any costs. This urban income is explained as a change of master plan. This situation leads to an excessive value increase in real estate. There are two ways to do this. The first method of creating urban income makes the urban transformation by increasing the number of floors in buildings where land value is low or the upper-income group is not interested in the region and the law permits. This can be summarized as covering the cost of urban transformation and making a profit possible by adding new floors to the buildings. In this case, is build housing for the low-income group and middle-income groups. And in addition to the old hosts, new hosts comes to the area. However, most of the time, the tenants living in the region before the urban transformation cannot return and are move to another slum.

The second method of creating urban income is gentrification. Gentrification can be defined as the transformation of the regions where the lower income group lives into the regions where the people in the upper-income group live after the urban transformation.

It should be remembered that the new buildings made by urban transformation are like signatures thrown to the city and these buildings will remain in the city for at least 50-100 years. Therefore, it is important that public authorities do not ignore the city itself in creating urban income. Otherwise, while seeking to create wealth, cities that are the main source of wealth disappear.

In recent years, many urban transformations in Turkey seem to be aimed to transform the people living in the area rather than urban transformation. In Harvey's words, "we live in a period that the idea of profit trumps the right to private property" (Harvey, www.sendika.org: 2015).

Every individual living in the city has emotional relations and memories with different points of the city (Lynch, 2010, p.1). Therefore, when a region of the city is destroyed, the memory of the city and the people in it are negatively affected. People who are forced to go to places of exile of the city due to urban transformation are forced to build a new neighborhood among the soulless buildings built.

We live in urban areas that are dividing and whose tendency to conflict is increasing day by day. The people who suffer most in urban transformation projects are always the poor, the non-preferential and excluded from political power. To build a new urban world on the debris of the old requires violence, not volunteering or convincing (Harvey, www.sendika.org: 2015).

Today's urbanization process is not referred urban cohesion and integration, which is fed by the culture of living together; it refers to an urban tension based on disintegration, in which compatriots who are disturbed by each other's existence have to live together.

Just as the United States had to "halalization" to the Indians centuries later, one day, this logic of urban transformation will need to accept its injustice and cruelty and it will need "halalization".

Keywords: Local Governments, City, Transformation, Urban Transformation, Mathematics Centered Urban Transformation.

Giriş

Sanayileşme sonrası kendini gösteren sanayi tipi kentleşme döneminde insanların konut yapmasındaki temel amaç, barınma ihtiyacının hızlı bir şekilde karşılanmasıdır. Bu sebeple de endüstriyel kentleşmenin ilk dönemlerinde kent planlarından, kent vizyonundan veya yatırım aracı olarak konut sektöründen bahsetmek mümkün değildir. Bu dönemde devlet, işçilerin barınma ihtiyacının karşılanmasında temel aktör olmak yerine bu ihtiyacın giderilmesi noktasında organizasyonu ağırlıklı olarak “piyasaya” havale etmiştir.

Piyasaya havale edilen yeni mekanizma, bir süre sonra düşük kaliteli ve kültürel barınma öğelerinden uzak yaşam alanlarının doğmasına neden olmuştur. Bu yapılar zamanla çöküntü alanına dönüşmüş ve maddi ve manevi sağlık unsurları bakımından sorunlar üretmiştir. Ancak gelişen sanayiye paralel olarak talep edilen sağlıklı emek ihtiyacı, söz konusu çöküntü alanlarında salgın hastalıkların baş göstermesine neden olmuş ve orta ve üst sınıfın da yaşam alanlarını tehdit eder hale gelmiştir. Kentlerin dönüşümü olarak başlatılan bu çalışmaların, zamanla daha önce öngörülemeyen sorunları üretmesi karşısında piyasa mekanizması, devletin bu sorunlarla baş edebileceği gerçeğini kabul etmiştir.

Bu bağlamda bir yandan çöküntü alanlarının temizlenerek düşük yoğunluklu konut alanları yaratılması, diğer yandan devlet tarafından ya da birtakım yardım organizasyonları aracılığıyla sosyal konut üretilmesi yeni politika aracı olarak ortaya çıkmıştır (Öktem Uysal ve Türkün, 2014: 17).

Batı Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri’nin (ABD) bazı kentlerinde 19. yüzyıldan itibaren kentsel yıkım merkezli bir değişim kendini gösterse de günümüz kentsel dönüşüm mantığına denk gelen uygulamaların 20. yüzyıl itibarı ile kendini hissettirdiğini söylemek mümkündür. Bu noktada kentsel dönüşümün tarihsel gelişimine ilerleyen kısımlarda değinilmeye çalışılacaktır. 20. yüzyılda hissedilir bir ihtiyaç olarak kendini gösteren kentsel dönüşümle ilişkin tartışmaların günümüzde bittiğini söylemek henüz mümkün değildir. Halen kentlerin sorunlu veya çöküntü alanlarının dönüştürülmesi, pek çok ülkenin ana gündem maddelerinden birini teşkil etmektedir.

Kentsel dönüşüm, nereden başlayarak ve nasıl gerçekleşecektir? Belki bu iki sorudan daha önemlisi kentsel dönüşüm kimin için gerçekleşecektir? Bu sorulara cevap vermeden önce kentin tanımlanması konu bütünlüğünü sağlamak noktasında doğru olacaktır.

1. Kent ve Kentin Dönüşümü

Kent ifadesi tarihsel dönemler içerisinde dönüşerek gelişmiştir. Bir yüzyılda kent ifadesiyle anlatılmaya çalışılan durum, sonraki dönemlerde gereksinimleri tam olarak karşılamamış ve gelişim günümüze kadar gelmiştir. Ancak genel olarak söylenecek en belirgin özellik, kent ifadesinin her zaman uygarlığı, medeniyeti ve özgürlüğü çağrıştırmasıdır. Bu duruma örnek olarak Latin toplumlarının kenti tanımlamak için kullandığı *civitas* (uygarlık) kelimesi ve Arap toplumlarında kullanılan *medine* (medeniyet) kelimesi örnek olarak gösterilebilir (Topal, 2004: 277-278).

Kentler, toplumsal ve ekonomik yapının ihtiyaçlarına paralel olarak değişim sergilemiştir. İlk kentlerin, yaşam alanlarına yerleşebilecek ve kalıcı olabilecek şekilde büyümesi ile ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Avcılık ve toplayıcılıktan tarımsal üretime geçiş ile beraber gelen dönüşüm, daha fazla üretime ve daha fazla ticaret ilişkisi ile zenginleşmeye neden olarak yeni bir sınıfın (burjuvazi) ortaya çıkmasına yol açmıştır. Oluşan bu sınıfın kentlerin şekillenmesine geçmişten günümüze en fazla etki eden sınıf olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Sanayileşmenin yükselişine paralel olarak ortaya çıkan makineleşme süreci ve enerji kaynağı ihtiyacı yeni yerleşim alanlarının önemini arttırmıştır. Bu noktada yeni yerleşim yerlerinde işçi konutlarının yeni iş kaynaklarına yakın olan bölgelere yapılması fabrikalar için gereken iş gücü teminini önemli ölçüde kolaylaştırmıştır.

Sanayinin yükselişine paralel olarak büyüyen endüstriyel kentlerde, kentsel ayrışma kavramına uygun olarak işçi kesimi ve patronlar için birbirinden farklı, statülerini gösterir özelliklere sahip farklı konut ve yerleşim bölgeleri ortaya çıkmıştır.

20. yüzyılın sonraki bölümlerinde ise dönüşümün biçim değiştirdiği görülmektedir. Buna göre; sanayileşmeyle birlikte ortaya çıkan sanayi bölgelerine konuşlandırılan kent yapıları yerlerini, elde edilen servetin gücüyle kurgulanan sanayi alanları dışındaki yeni kent alanlarına bırakmıştır (Thorns, 2004: 4).

20 yüzyıl aynı zamanda Osmanlı kentlerinde yaşanan değişimin de başlangıcını oluşturmaktadır. Bu dönemde kent nüfusları artmış ve kent-toplum-devlet ilişkileri yeniden düzenlenmeye başlamıştır (Eryiğit, 2015: 53-54).

Bu bağlamda kentler, ortaya çıkış dönemlerinden sanayi devrimine kadar olan bölümde çoğunlukla bir azınlık tercihi olarak kalırken, sanayileşme sürecine kadar büyük çapta değişikliklere uğramamıştır. Sanayi devrimi sonrası dönem ise, kentlerin hızla büyümesine, göç alarak kozmopolit bir yapıya bürünmesine ve küresel bir kavram olarak kentleşmenin doğmasına neden olmuştur.

Söz konusu kavram sonraki dönemlerde, kentsel sorunlar ifadesiyle yeni gelişmelere maruz kalmıştır. Ancak günümüzde yapılan en genel değerlendirme olarak, kentleşme kavramının sanayi devrimi etkisiyle birlikte artan nüfusa bağlı olarak ortaya çıktığını söylemek mümkündür (Yılmaz, 2004: 252).

Kent, böyle bir dönüşüm sergilerken kenti doğru tarif etmenin gerekliliği karşımıza çıkmaktadır. Bu tarifi doğru yapmak kentsel dönüşümün nasıl bir uygulama ile gerçekleşmesi gerektiğine de cevap olacaktır.

Günümüzde kent denildiğinde yoğun ve homojen olmayan nüfusun olduğu, iş bölümünün kırsala göre daha fazla olduğu, “asfalt yollar” ile çevrili modernliğin yapısal olarak tezahür ettiği yaşam alanları akla gelmektedir. Kentin tanımlamasında da bu tespitlere ve benzer kavramlara vurgu yapıldığını söylemek mümkündür.

Buna karşın kent, yoğun insan nüfusundan, asfalt yollardan, binalardan, hizmet ve sanayi sektöründen çok daha fazlasını ifade etmektedir. Kenti bu noktada insanı etkileyen ve insandan etkilenen soyut ve somut varlıkların, ilişkilerin bütünü olarak tarif etmek daha doğrudur. Kent, tarihin, kültürün, coğrafyanın, toplumsal değerlerin yansıdığı canlı ve üretken bir organizmadır.

Bu bağlamda insanın mekân ile ilişkisini görmezden gelerek salt yapılar üzerinden işletilen bir kentsel dönüşüm mantığının kentleri köksüzleştirerek, kentin ruhunu yok edeceğini ifade etmek mümkündür. Kentsel dönüşüm pratiği noktasında özellikle dönüşümün ilk uygulamalarında Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri’nde de benzer hatalar yapılmıştır. Ancak bu hatalar sürdürülmemiş ve yeni yöntemler aranarak temel doğrulara ulaşılmıştır.

2. Kentsel Dönüşüm ve Batı Deneyimleri

Kentsel dönüşümü doğru bir şekilde tarif etmek için yanlış kentsel dönüşüm uygulamalarındaki eksiklikleri ortaya koymak bize önemli kolaylıklar sağlamaktadır. Üzerinde uzlaşılan bir kentsel dönüşüm tarifi olamamakla birlikte, öne çıkan tanımlamalar şu şekildedir:

D. Lichfield (Lichfield, 1992), kentsel dönüşümü, “*kentsel bozulma süreçlerini daha iyi anlama ihtiyacından doğan ve gerçekleştirilecek dönüşümde elde edilecek sonuçların üzerinde bir uzlaşma*” olarak tanımlarken, D. Donnison (Donnison, 1993), “*kentsel çöküntü alanlarında yoğunlaşan sorunları eşgüdümlü bir biçimde çözümlemek için ortaya konulan yeni yol ve yöntemler*” olarak tanımlamıştır.

P. Roberts (Roberts, 2000) ise kentsel dönüşümü, “*kapsamlı ve bütünleşik bir vizyon ve eylem olarak, bir alanın ekonomik, fiziksel, toplumsal ve çevresel koşullarının sürekli iyileştirilmesini sağlamaya çalışmak*” olarak tanımlamaktadır.

Bir başka ifadeyle kentsel dönüşüm, yeni bir ekonomik alan oluşturma, toplumun işlevselliğini artırma ve toplumsal bütünleşmenin gerçekleştirilmesi ile çevresel değerlerin korunarak insan-mekân-çevre arasında dengenin yeniden sağlanmasıdır (Akkar, 2006: 29).

Bu tanımlamalardan yola çıkarak kentsel dönüşüm; yıpranmış kentsel mekânların iyileştirilmesine dönük eylemler bütünü olarak tanımlanabilmektedir. Söz konusu eylemler toplumsal, fiziksel ve çevresel değerler göz önünde bulundurularak şekillendirilmektedir. Kentsel dönüşüm çalışmaları, yeni kent alanları oluşturmaktan ziyade mevcut kentsel alanların yeniden planlanmasını içermektedir (İlkme, 2008: 5).

Kentsel dönüşümüne konu olan bölgenin, kullanılan bir yaşam sahası olması sebebiyle, dönüştürülecek alandan doğrudan veya dolaylı olarak etkilenecek insanların dönüşüm uygulamasında dikkate alınması gereklidir. Fakat bu gerekliliğin uygulamada karşılık bulduğunu söylemek çok mümkün değildir.

İnsan boyutunun dikkate alınmadığı ve Türkiye’de “Matematik Merkezli Kentsel Dönüşüm” olarak kavramsallaştırmaya çalıştığımız kentsel dönüşüm uygulamalarının geçmişte Avrupa ve ABD’de çeşitli uygulamalar ile tecrübe edildiğini aşağıdaki tablo yardımıyla görmemiz mümkündür. Buna göre;

Tablo 1: Avrupa ve ABD’de Kentsel Dönüşümün Tarihi

YIL ARALIĞI - TEMEL POLİTİKA	GEREKÇE - AMAÇ	BAZI UYGULAMA ÖRNEKLERİ VE SONUÇ
1800-1945 Kentsel Yenileme	<p>Gerekçe: Endüstri devrimi sonrası sanayi kentlerinde hızla artan çevre kirliliği, sanayi alanlarının düzensiz yapılaşması, kalabalık ve yaşam standartları düşük konut alanları ve yetersiz altyapı hizmetleri</p> <p>Amaç: Temiz, sağlıklı ve yaşanabilir kentlerin geliştirilmesi amacıyla kamusal alanların artırılması</p>	<p>Avrupa Park Hareketleri</p> <p>Mikro Uygulamalar 1844 Liverpool-Birkenhead Parkı 1945 Londra- Victoria Parkı 1863 New York-Central Park</p> <p>Makro Uygulamalar 1850-1860 arası Baron Haussmann öncülüğündeki Paris Yenilemesi</p> <p>Kuzey Amerika “Güzel Kent Hareketi” Kentlerde geniş bulvar ve caddeler açılmış, belediye ve mahkeme binaları, kütüphane, müze gibi önemli kamusal binalar bu bulvar ve cadelere cephe verecek biçimde yerleştirilerek kent merkezinin yenilenmesi sağlanmıştır.</p>
1945-1960 Kentlerin Yeniden İnşası (Modernist Hareket)	<p>Gerekçe: İkinci Dünya Savaşı sonrası Avrupa kentlerinde oluşan büyük yıkımlar</p> <p>Amaç: Yeni oluşturulan kentsel alanların eski kullanım alanlarının yerine geçmesi ve geçmişten gelen fiziksel sorunların yok</p>	<p>Amerika Birleşik Devletleri’nde 1949 Konut Yasası Sosyal konut politikasının genişlemesi ve kentsel yenileme kurumsallaştırılmaya çalışılmıştır.</p> <p>Kent içi alanlarda kenar mahallelerin temizlenmesi Büyük yıkımlar ve çok katlı blok yapımı. Geleneksel kent merkezlerinde de büyük yıkımlar yapılmış; yeni kent merkezleri tamamen ofis ve ticaret işlevi taşıyan alanlara dönüşmüştür.</p>

Kaynak: (Akkar, 2006).

	edilmesine yönelik kentlerin yeniden inşası.	
1960-1970 Kentsel İyileştirme ve Kentsel Yenileme	<p>Gerekçe: Toplumsal bozulma ile fiziksel bozulma arasında ilişki olduğunun görülmesi.</p> <p>Amaç: Toplumsal sorunlara duyarlı ve alan odaklı kentsel iyileştirme ve yenilemeyi gerçekleştirmek.</p>	<p>Kent merkezinin çevresi ve kenar mahallelere öncelik verilmiştir.</p> <p>Yoksullara yönelik dönüşüm projelerinin toplumsal ve fiziki boyutunun birlikte ele alınması.</p>
1970-1980 Kentsel İyileştirme ve Kentsel Yenileme	<p>Gerekçe: Kentteki fiziksel bozulmaların yapısal ve ekonomik nedenlere bağlı olduğunun görülmesi.</p> <p>Amaç: Desantralizasyon politikaları ve katılımcı yaklaşım ile kentsel dönüşüm.</p>	<p>Çok aktörlü kentsel dönüşüm</p> <p>Kent merkezi ve çevresini ele alan dönüşüm projelerini başlatan ve yürüten aktörlerde çeşitliliğin artması.</p>
1980-1990 Kentsel Yeniden Yapılandırma	<p>Gerekçe: Kentin çöküntü alanlarını kent ekonomisine entegre etmek.</p> <p>Amaç: Kentlerin boşaltılmış, atıl ve çöküntü haline gelmiş alanlarında, ekonomik canlanmayı sağlamak.</p>	<p>Kentsel dönüşümün katalizörleri olarak işleyecek “öncü projeler” ile kentin metalaştırılması</p> <p>Birmingham-Senfoni Sarayı ve Kültür Sarayı Londra-Canary Wharf Livepool-Albert Docks Rotterdam-Rotterdam Waterstad ve The Culural Triagle New York- Battery Park ve South Street</p> <p>*Bu projelerde kamu yararından çok yatırımcısının kârını öne çıkaran yatırımlar ön plandadır.</p> <p>*Bu projelerin bir diğer önemli özelliği, çöküntü alanlarına tamamen yepyeni imajlar geliştirerek, bu alanlara ve kente potansiyel ulusal ve uluslararası yatırımcı ve turist çekmektedir.</p>
1990 ve Sonrası Kentsel Yenileştirme ve Kentsel Canlandırma (Çeşitlilik Artışı)	<p>Gerekçe: 1980 dönüşümlerinin fiziksel ve ekonomik yapısına vurgu yaparken, dönüşümün toplumsal ve çevresel faktörlerinin göz ardı edilmesi.</p> <p>Amaç: Dönüşümün yasal, kurumsal, örgütlenme, izleme-değerlendirme süreçlerini bütünsel olarak dikkate alarak kentsel canlandırmada kamu yararını en üst seviyeye çıkarmak ve ekonomik, toplumsal ve çevresel faktörlere dayanarak “sürdürülebilir kent” ve bölgeleri oluşturmak.</p>	<p>Kentsel Koruma</p> <p>-Çöküntü haline gelmiş merkezlerin canlandırılması -Tarihi merkezlerin iyileştirilmesi -Tarihi değeri olan sanayi ve ticaret alanlarının canlandırılması -Küçük ve orta büyüklükteki tarihi kentlerin korunması</p> <p>Manchester-Salford Quays ve Plymouth Massachusetts/Boston-Lowell Halifax-Dean Clough Newcastle- Cruddas Park</p> <p>Belli aralıklarla bölgeyi canlandırmak için yapılan özel ve rutin organizasyonlar.</p> <p>Barcelona, Atina, Porto, Orlando, New Orleans, Pekin gibi kentler bu tür organizasyonlar ile hızla gelişmiş ve dünya kentleri arasında yükselmiştir.</p>

3. Türkiye’de Kentleşme ve Kentsel Dönüşümün Tarihi

Türkiye sanayi devriminin etkilerini Avrupa ve ABD’ye nazaran daha geç hissetmesi nedeniyle, endüstriyel kent oluşumları ve buna bağlı olarak kentlerin dönüşüm krizleri daha sonraki yıllara rastlar.

Bu bağlamda Türkiye’de de endüstriyel kentleşmenin ilk dönemlerinde merkezi ve yerel planlamadan bahsetmek çok fazla mümkün değildir. Sanayinin kendini gösterdiği kentlerde plansız göç ile beraber yoğun nüfus artışı yaşanmış ve bu nüfus artışına bağlı olan bir kentleşme kendini göstermiştir.

Türkiye’de kentsel dönüşüm çalışmaları beş dönem olarak birbirinden ayrılabilir. Buna göre ilk dönemin temel özelliği; Osmanlı’dan devralınan kurum ve yönetim yapısıdır. Bu dönemde, savaşların da etkisiyle kentler oldukça yıpranmıştır ve her türlü düzenlemeye karşı uygun durumdadır.

İkinci dönem 1923-1950 yılları arasındaki süreci kapsamaktadır. Bu dönemde yeni Cumhuriyet ile birlikte başkent seçilen Ankara’nın imarı çalışmaları başlamış ve kalkınma planları kapsamında sanayi kentleri kurgulanmaya çalışılmıştır.

Üçüncü dönem ise, Türkiye’de kentsel sorunların oluşması bakımından bir başlangıcı teşkil eder. Sanayi kentlerinin oluşmaya başlamasıyla iş bulabilme amacıyla kentlere yoğun ve kontrolsüz göç süreci başlamış ve 1950-1980 arası yasa dışı konut bölgelerinin hem imarı hem de mücadelesiyle geçmiştir. Bu dönemde devletin bir yandan yasa dışı imarla mücadele ettiğini diğer yandan politik kaygılardan dolayı yasa dışı uygulamalara göz yumduğunu söylemek mümkündür.

Dördüncü dönem 1980-1999 ve beşinci dönem 2000 yılından günümüze kadar olan süreci ifade etmektedir. Her iki süreçte de devlet 1950-1980 aralığını kapsayan üçüncü dönemin telafi ve rehabilitesi için çalışmıştır. Dördüncü dönemde yoğun olarak imar afları gündeme gelirken, beşinci dönemde bir kısım yasal düzenlemeler yapılmaya çalışılmıştır (Yenice, 2014: 79-84).

Günümüzde devam eden imar barışı çalışması da bu kapsamda değerlendirilerek, telafi ve rehabilitasyon sürecinin hala devam ettiğini ortaya koymaktadır.

Ülkemizin kentleşme sürecinin ayrıntılarına baktığımızda ise karşımıza çıkan genel tablonun özellikleri şunlardır: Göç ile gelen şehrin yeni misafirleri, barınma ihtiyaçlarını karşılamak için ağırlıklı olarak kamu arazilerine konut ve barınaklar yapmıştır.

Türkiye bu kentleşme modeli ile beraber "gecekondu" dediğimiz yeni bir yerleşim biçimi ile tanışmak zorunda kalmıştır. Bu yeni yerleşim biçiminin temel özellikleri, kanun düzenlemelerine aykırı bir yapılaşma olması ve arsa/arazi sahibi olmayan kişilerin bu sahaları kullanmasıdır.

Gecekondu ile beraber kentlerdeki plansız yerleşim krizlerinin daha fazla kendini gösterdiğini söylemek mümkündür. Buradan göç öncesi kentleri planlıydı ve bu planlı kentleri plansız konutlar yaşanmaz kıldı anlamını çıkarmak doğru değildir. Ancak gecekondu ile birlikte artan nüfusun, plansız kentleri sürdürülemez kıldığı ve sorunları çok daha büyük boyutlara taşıdığı söylenebilir.

Gecekonduya ilişkin bir analiz yaparken sadece yasa dışı konut yapanların haksızlığı üzerinden fikir yürütmenin de çok doğru olmayacağını söylemek gerekir. Keza 1950’ler ile beraber kendini gösteren gecekondu sürecinde devlet gizli bir teşvik sunmuştur. Bu teşviklerin en fazla görünür olanı merkezi idarenin belirli aralılarla çıkardığı imar aflarıdır. Söz konusu aflar genel olarak yerel ve genel seçimler öncesine denk getirilerek gecekondu sorunu, bir oy devşirme aracına dönüştürülmüştür. Bunun dışında yerel teşvik bağlamında gecekondu bölgelerinde birçok belediye hizmet yarışına girmiştir.

Türkiye’de yavaş kentleşmenin hâkim olduğu 1923-50 yılları arasında devletin kentleşmeyi ve konut yapımını teşvik ettiği ifade edilebilir. Bu dönemdeki kentlerin alan ve sayısal yetersizliği

düşünüldüğünde mevcutların düzenlenmesi daha kolayken herhangi bir kentsel dönüşüm faaliyeti veya kentsel planlama çalışması yürütülmemiştir. Sadece Ankara'nın başkent olması dolayısıyla belirli bir bölgesinin dönüşümünden bahsedilebilir.

Bu dönemde devletin oluşması için çaba gösterdiği kooperatifler dışında konut yapımında özel sektör etkisi çok fazla bulunmamaktadır. Ayrıca bu yıllarda konut bir ticaret aracı olma görünümünden çok uzaktır. Bu yüzden özel sektör için bir cazibe alanı değildir.

Kentlerin yoğun göç almaya başladığı 1950'li yıllardan günümüze dek kentsel dönüşüm çalışmaları üç farklı dönem olarak ele alınmaktadır. 1950 ve 1980 yılları arası dönemde ekonomik büyüme politikası ve sanayileşme ön plandadır. Bu dönemde gerçekleşen ekonomik büyüme ile buna paralel olarak gerçekleşen göç, sanayinin bulunduğu kentlerin gecekondulaşma etkisiyle genişlemesine yol açmıştır.

Bu süreçte gözlemlenen en temel yapısal dönüşüm boş arazilerin gecekonducularla dolarak yeni bir yerleşim bölgesine dönüşmesidir. Devamında ise, kamu kurumlarının bu yapıları teşvik edencesine bölgeye temel alt ve üst yapı hizmeti götürerek gecekondu mahallelerini sağlıklılaştırmasıdır. Sağlıklı hale getirilen gecekondu bölgeleri zamanla apartmanlaşmakta ve daha üst gelir gruplarına yerleşim için hazır hale getirilmektedir.

1980-1999 yılları dönemin kentleşmesinde, küreselleşmenin ve dışa açık ekonomi uygulamalarının etkisi büyüktür. Ayrıca bu dönemde kentler genel olarak kayı dışı olarak büyürken bu duruma bağlı olarak yeni sorunlar ortaya çıkmış ve çözüm arayışları gündeme gelmiştir.

2000 ve sonrasını içeren döneme baktığımızda ise, yerel yönetimlerin ve özel sektörün yoğun etkisi görülmektedir. Bu dönemde ortaya çıkan sorunlarla baş edebilmenin ciddiyeti anlaşılmış ve stratejiler geliştirilmeye çalışılmıştır. Ancak gündeme gelen stratejiler kentsel dönüşüm konusunu kentsel yenileme gibi bir anlayışla dar bir kalıba sokmuş ve sonuca ulaştıran nitelikli çözümler üretememiştir.

Bu dönemde en çok rastlanan kentsel dönüşüm uygulamaları, düşük katlı yapıların imar planı değişiklikleri ile rant alanına çevrilmesi ve değerli bölgelerin kentsel dönüşüm adıyla soylulaştırılması olarak göze çarpmaktadır (Ataöv ve Osmay, 2007: 58-59).

Kentsel dönüşüm konusu kentsel çevreden ziyade kentte yaşayan insanlar üzerinden konuya odaklanmaktadır. Dolayısıyla kentsel dönüşüm çalışmalarında kentli hakları olarak tanımlanan ve insan haklarına ek olarak düzenlenen şartların yerine getirilmesi gerekmektedir.

Günümüzde dünya nüfusunun yarısından fazlası kentlerde yaşamaktadır. Bu durum kentli haklarının daha da ön plana çıkmasını sağlamıştır. 1992 yılında hazırlanan Avrupa Kentsel Şartı, şarta imza atan ülkelerin kentlerinde yaşayan insanların sahip olduğu kentsel hakları tanımlamıştır. Bu haklar 20 maddelik bir deklarasyonla ilan edilmiş olup içeriğinde; güvenlik, sağlık, çevre, konut, dolaşım, kültür, sürdürülebilir kalkınma, istihdam, eşitlik vb. gibi çok önemli ilkeler bulunmaktadır (Batal, 2016: 27-28).

Türkiye'nin kentsel dönüşüm uygulamalarına baktığımızda kentsel dönüşüm çalışmalarının başarılı olduğunu söylememiz çok mümkün değildir. Türkiye'deki mevcut kentsel dönüşüm uygulamalarının insandan ziyade sermayeye hizmet ettiğini düşündüğümüz için, mevcut uygulamalara "matematik merkezli kentsel dönüşüm" demenin doğru olacağını kanaatindeyiz.

4. Matematik Merkezli Kentsel Dönüşüm Nedir? Türkiye'de Nasıl İşler?

Matematik merkezli kentsel dönüşüm kavramını oluşturma çabamızın altında yatan temel sebep, Türkiye'de son dönemde yaşanan kentsel dönüşüm çalışmalarını tarif etme gayretidir. Bu dönüşümlere

matematik merkezli kentsel dönüşüm tanımı yapmamızın sebebi de yapılan uygulamalarda dönüşümün toplumsal ve planlama boyutundan daha çok ekonomik ve hukuksal boyutlarına odaklanılmasıdır.

Hâlbuki kent, imar faaliyetleri ile görünürlüğünü sağlarken, insanla anlam kazanan bir yapıdır. Dolayısıyla dönüşümün sosyolojik boyutunun göz ardı edilmesi, kentin göz ardı edilmesi ile aynı anlamı taşımaktadır.

Esasında bu kavram Türkiye’deki konut sektörünün nasıl işlediğini anlatması bakımından da önemlidir. Söz konusu sistemin işleyişinin temelinde, devletin kentin dönüşüm sürecinde maddi külfete katlanmaması ve işi ağırlıklı olarak özel sektör marifetiyle yapması bulunmaktadır. Maliyetin sübvansiyonundan ziyade özel sektör veya kamu yüklenicisinin işe girişmesini sağlama amaçlı yüksek kâr elde etmesi ön plandadır.

Kentsel dönüşüm projelerinde ilk olarak aşağıdaki sorulara cevap arandığını söylemek mümkündür.

Tablo 2: Kentsel Dönüşüm Projelerinde Aranan Temel Sorular

Öncelikli olarak müdahale edilecek kentsel alanın tespitinin yapılma süreci ön plana çıkmaktadır. Olması gereken doğru tespit, müdahalenin toplumsal faydası ve toplumsal maliyetinin analizi yapılarak, öncelik sırasına göre iş takvimine konulması iken, matematik merkezli kentsel dönüşümde tespit yapılırken müdahale edilecek alanın “sorunlu” olması yetmemektedir. Müdahale edilecek alanın ranta uygun alan olması daha doğru ifadeyle “ekonomik olarak müdahale etmeye değer” olması gerekmektedir.

Müdahale alanının tespitinden sonra müdahalenin nasıl yapılacağı konusunda üç model ön plana çıkmaktadır. Birinci modelde bölgede yaşayan insanların yaşam alanlarını yıkmadan bina ve yaşam alanlarını düzenlemektir. Burada iki seçenek öne çıkmaktadır. İlk seçenek, dönüşüm maliyetinin eski sakinler tarafından karşılanması zorunluluğunun getirilmesi durumudur. Bu durumda eski sahiplerin bu maliyeti ödeyememesi ve evlerini terk etmesi gibi bir sorunla karşılaşılabilir. Kamunun bu maliyeti

üstlenmesi durumunda ise bu durumun sürdürülebilirliği yeni bir tartışma konusunu ortaya çıkarmaktadır.

Bugüne kadar yaşanan tecrübeler göstermektedir ki, kısa vadede katlanılan maliyetlerin uzun vadede bölgedeki ekonomik faaliyetleri arttırması mümkündür. İstanbul Sulukule örneği bu minvalde değerlendirilebilir. Matematik merkezli kentsel dönüşüm kısa vadeli kâr elde amacı güttüğünden bu tarz bir kentsel dönüşümde sıcak bakmamaktadır. Ayrıca depreme dayanıksızlık gibi zorunlu yıkım halleri bu seçeneğin işletilmesini engelleyebilmektedir. İkinci seçenek ise, mevcut alandaki binaların yıkılmasından sonra alana yeni konut ve iş alanları yapılmayarak, bölgenin toplu kullanıma açık kamusal alanlara dönüştürülmesidir. Bu tarz bir girişimde belli sorunlar ön plana çıkacaktır. Birinci sorun, kentsel müdahale öncesi burada oturanlar ile nasıl uzlaşılacak (kiracı ve ev sahibi)? Her iki konum sahibinin yeni yaşam alanı neresi olacak? Olası bir terk edişin, terk etmek zorunda bırakılanlar üzerindeki etkileri (ekonomik-sosyal-psikolojik) nasıl ortadan kaldırılacak? Bu etkilerin kaldırılması için üretilmesi gereken sosyal politikaların maliyetini kim karşılayacak? Matematik merkezli kentsel dönüşümde, dönüşümün devlete külfetinin olmaması hedeflendiğinden bu seçenek uygulanabilir değildir. O bakımdan tercih edilmemektedir.

Kentsel dönüşümün ikinci modeli mevcut alandaki binaların yıkılarak yeni konut ve iş alanlarının inşa edilmesidir. Bu müdahale şeklinde de benzer soruların cevaplandırılması gerekmektedir. Önceki uygulamadaki sorunlar burada da kendini gösterecektir. Birincisi kentsel müdahale öncesi burada oturanlar ile nasıl uzlaşılacak (kiracı ve ev sahibi)? Bu kişilerden ev sahibi ile anlaşılması durumunda kiracılar ile nasıl uzlaşılacak? Her iki konum sahibinin yeni yaşam alanı neresi olacak? Olası bir terk edişin, terk etmek zorunda bırakılanlar üzerindeki etkileri (ekonomik-sosyal-psikolojik) nasıl ortadan kaldırılacak? Bu etkilerin kaldırılması için üretilmesi gereken sosyal politikaların maliyetini kim karşılayacak? Matematik merkezli kentsel dönüşüm bu dönüşüm modeline yanlış cevaplar veren uygulamalar olarak kendini göstermektedir.

Kentsel dönüşümün üçüncü modeli ise devletin işi, herhangi bir maliyete katlanmadan kentsel rant yaratmasıdır. Söz konusu kentsel rant, imar planları değişikliği olarak ifade edilmektedir. Bu durum, dönüşümle birlikte gayrimenkullerde aşırı değer artışlarına neden olabilmektedir. Bunu sağlamanın iki yolu vardır. Birinci uygulama, arazi değerlerinin çok yüksek olmadığı veya sermaye sahiplerinin göz dikmediği ve kanunun izin verdiği yerlerde kat artışı yolu ile alanda kentsel dönüşümün yapılmasıdır. Bu uygulamayı; bir yerdeki kentsel dönüşüm maliyetini ve kazanımını yeni katlar ekleyerek karşılamak olarak özetleyebiliriz. Bu uygulamada alt ve orta sınıf konutlar üretilmekle birlikte, alandaki eski sahiplerin yanına yeni ev sahipleri gelmekte, çoğu zaman da eski kiracılar başka kentsel çöküntü alanlarına gitmek durumunda kalmaktadır.

Bu konuda Türkiye'nin en çarpıcı ve kötü uygulama örneği olarak Bursa ilimizde gerçekleştirilen Doğanbey kentsel dönüşüm projesi gösterilebilir. Bu dönüşümde ilk göze çarpan olumsuzluk kentin görünüm ve ruhuna aykırı yapıların inşa edilmesidir.

Amaç kâr maksimizasyonu olduğunda tasarım ve yaşam alanları göz ardı edilmektedir. Önceden sokakta sosyalleşen insanların, sosyal donatı alanları artık ya yetersizdir ya da hiç yoktur. Ayrıca bu dönüşüm projelerinde eski kiracıların çoğu yeni yerlerin kiracısı veya ev sahibi olamamakta ve kent içi göç etmek zorunda kalmaktadır. Bu noktada dönüşüm kim için yapılıyor sorusu akıllara gelmektedir. Eğer dönüşüm alanındaki insanlar için dönüşüm yapılıyor ise onların dönüşüm alanından uzaklaştırılması dönüşümün başarısızlığının kanıtı değil midir?

Kentsel dönüşümün üçüncü modeli olan kentsel rant yaratma metodunda kentsel dönüşüm yapılacak yerde maliyet ve kârı karşılayacak kat veya daire sayısını arttırma imkânı yok ise veya "orayı hak eden insanlar" eski sahip ve kiracılar ile beraber oturmak istemiyor ise matematik merkezli kentsel dönüşüm için mevcut dairelerin kıymetlendirme zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu durum, o bölgeden

dönüşüm öncesinde yaşayan insanların (tapu sahipleri veya kiracılar) bölgeden uzaklaşmasına neden olmaktadır.

Bu soylulaştırma beraberinde yaşam bölgesinin ekonomik ve sosyal yapısını değiştirmektedir. Kentsel soylulaştırmanın ilk etkisi emlak fiyatlarındaki artışlardan gözlemlenmektedir. Bu konuda da Türkiye’nin en çarpıcı ve kötü uygulama örneği olarak İstanbul-Sulukule kentsel dönüşüm projesi gösterilebilir.

Matematik merkezli kentsel dönüşüm algısının kısa vadeli bakış açısı kentleri gelecekte yaşanmaz hale getireceği kaçınılmaz bir gerçektir. Bu noktada matematik merkezli kentsel dönüşüm, kentlerin geleceğini kısa vadede büyük kazanımlar elde etme pahasına yok etmekte ve kentlerimizi gelecek nesillere çok daha büyük sorunlarla devretmemize neden olmaktadır.

Sonuç

Kamu yönetimleri ülkelerin genel olarak sağlık, eğitim, ekonomi, güvenlik, dış politika vb. temel politikalarını belirlerken, kent yönetimleri konusunda yetkiyi büyük oranda yerel yönetimlerle paylaşmaktadır. Yerel yönetimler kanunların kendilerine verdiği yetkileri kullandıklarında kentsel sorunların büyük oranda doğmasını engelleyebilir ve mevcut sorunların çözümünü sağlayabilir. O bakımdan kentlerle ilgili her türlü gündemde yerel yönetimler birinci dereceden sorumluluk sahibidir.

Bu anlamda yerel yönetimler bir yandan yeni kentsel değerler ortaya koyarken diğer yandan mevcut değerlerin yitirilmesini önlemek zorundadır. Ancak günümüzde yerel yönetimlerin bu fonksiyonu yeterince sağlayamadığını ve kentlerin modernleşme ve küreselleşme girdabında kaybolduğunu görmekteyiz. Bu durum aynılaştıran, kendine has özelliklerini yitirmiş kentler grubunun ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Kentsel dönüşüm çalışmaları da bu anlamda aynılaştıran, öznel özelliklerini yitiren kentlerin sayısının hızla artmasına neden olmaktadır. Yerel yönetimlerin ve merkezi kurumların sermaye ile yürüttükleri iş birliği kentlerin kimliğinden tavizleri beraberinde getirmesine ve kimliksizleşmesine neden olmaktadır.

Kentsel dönüşüm faaliyetleri sonucunda yapılan binaların şehre atılmış imzalar gibi olduğu ve kentte en az 50-100 sene kaldığını gözden kaçırmamak gerekir. Bu nedenle kamu otoritelerinin kentsel rant yaratma faaliyetlerinde kentin kendisini, tarihini, kültürünü gözden kaçırmaması elzemdir. Aksi durumda zenginlik yaratma sürecinde zenginliğin asıl kaynağı olan kentlerin kaybolduğu, silikleştiği süreçler kaçınılmaz olarak devam edecektir.

Aksi halde uluslararası kuruluşların koruma kararı aldığı veya kültürel mirasa dahil ettiği birkaç bölge hariç (Örneğin Safranbolu, Efes, Kapadokya vb.) ülkemizin her kenti aynılaştırmaya doğru iç acıtan bir yolculuğa çıkacaktır.

Son yıllarda Türkiye’deki birçok uygulamanın kentsel dönüşümden ziyade bölgede yaşayan insanı dönüştürme merkezli olduğu görülmektedir. Harvey’in ifadesiyle, kâr düşüncesinin özel mülkiyet hakkının önüne geçtiği bir dönem yaşanmaktadır (Harvey, www.sendika.org; 2015).

Günümüzde kente ait her şeyin metalaştırıldığı süreçleri yaşıyoruz. Bu sebeple “egemen” satamadığı her şeyi dönüştürmek istemektedir. Eğer kentteki dönüştürmeyi düşündüğü yaşantıyı “misafirlere” satabiliyor ise orada yaşayanlar ile beraber yenilemektedir. Dönüşüm alanını misafirlerin isteklerine göre şekillendirmekte, eğer oradakilerin yaşantısını satamıyorsa ise onları misafirlerin gitmediği kentin “sürgün yerlerine” göndermektedir. Bu sayede yaşam alanları kentlerin yeni sahiplerine hazırlanmaktadır.

Kentte yaşayan her bir bireyin, kentin farklı noktalarıyla ilgili kurduğu duygusal bir ilişkisi ve hatıraları bulunmaktadır (Lynch, 2010: 1). Dolayısıyla kentin bir alanı yıkıma uğradığında, kentin

hafızası ve o hafızada yer alan kişiler de olumsuz etkilenmektedir. Kentsel dönüşüm ile kentin sürgün alanlarına gitmek zorunda kalan insanlar, inşa edilen ruhsuz binalar arasında yeni bir mahalle inşa etmek zorunda bırakılmaktadır.

Her geçen gün toplumsal olarak bölünmeye devam eden ve çatışma eğilimleri gösteren kentsel bölgelerde yaşamakta devam etmekteyiz. Kentsel dönüşüm projelerinde her zaman en fazla acı çekenler yoksullar, ayrıcalıksızlar ve siyasi iktidardan dışlananlar olmuşlardır. Bu durum “eskinin enkazı üzerine yeni kentsel dünyayı yapmak için gönüllülük ya da ikna değil şiddet gerekir” söylemini haklı çıkarmaktadır (Harvey, www.sendika.org; 2015).

Günümüz kentleşme süreci, birlikte yaşama kültüründen beslenen kentsel uyum ve bütünleşmeden çok, ayrışmayı esas alan bir mantıkla, birbirinin varlığından rahatsız olan hemşehrilerin bir arada yaşamak zorunda bırakıldığı bir kentsel gerilim sürecini ifade etmektedir.

Nasıl ABD bölgenin eski sahipleri ile yüzyıllar sonra “helalleşmek” zorunda kaldıysa, bu kentsel dönüşüm mantığı da elbet bir gün haksızlığını ve zalimliğini kabul edip “helalleşme” ihtiyacı hissedecektir.

Ancak hala bir ümit varken, merkezi kurumların politikalarını yeniden ve en başından itibaren gözden geçirmesi, yerel yönetimlerin de günlük siyasi kazanım hesaplarından uzaklaşarak, kentlerine, tarihlerine, kültürlerine ve değerlerine sahip çıkması gerekmektedir. Aksi halde sermayenin gücü fert fert insanları yoldan çıkarmakla yetinmeyip, kent kent değerlerimizi yok edecektir.

KAYNAKÇA

- Akkar Z. Müge. (2006). Kentsel Dönüşüm Üzerine Batı'daki Kavramlar, Tanımlar, Süreçler ve Türkiye, Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Şehir Planlamacıları Odası Planlama Dergisi, Sayı: 36, Ankara.
- Ataöv, A. & Osmay, S. (2007). “Türkiye’de Kentsel Dönüşüme Yöntemsel Bir Yaklaşım”, METU JFA, Sayı: 2007/2 (24/2), Ankara
- Batal, S. (2016). Bütüncül Belediyecilik Anlayışının Sonuçlarından Biri: Kentsel Dönüşüm ve Yerel Yönetimlerin Konuya Yaklaşımı, Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi, Sayı: 10.
- Donnison, D. (1993). Agenda for the Future. Campbell McConnell, (der.) Trickle Down on Bubble Up? London: Community Development Foundation.
- Eryiğit, B. H. (2015). Türkiye’de Belediye Birlikleri ve Marmara Belediyeler Birliği’nin Tarihi, İstanbul: Hayat Yayınları.
- Harvey D. (2013). Kent Hakkı, <http://www.sendika.org/2013/05/kent-hakki-david-harvey/> (Erişim Tarihi: 20.05.2015).
- İlkme M. (2008). Kentsel Dönüşüm ve Bursa Raporu, Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Şehir Plancıları Odası Bursa Şubesi, http://www.spo.org.tr/resimler/ekler/8ae749f25eded36_ek.doc?tipi=2&turu=X&sube=3 (Erişim Tarihi: 20.05.2015).
- Lichfield, D. (1992). Urban Regeneration for the 1990s, London: London Planning Advisory Committee.
- Lynch K. (2010). Kent İmgesi, Çev: İrem Başaran, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

-
- Roberts, P. (2000). The Evolution, Definition and Purpose of Urban Regeneration, Peter Roberts ve Hugh Sykes (der.) Urban Regeneration. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage Publications. 9-36.
- Thorns, D. C. (2004). Kentlerin Dönüşümü, Kent Teorisi ve Kentsel Yaşam, CSA Global Yayın Ajansı, İstanbul.
- Topal A. K. (2004). Kavramsal Olarak Kent Nedir ve Türkiye’de Kent Neresidir?, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt 6, Sayı:1, İzmir.
- Ünsal Binnur Ö. ve Türkün A. (2014). Neoliberal Kentsel Dönüşüm: Kentsel Alanlarda Sınıfsal Tahliye, Mülk, Mahal, İnsan: İstanbul’da Kentsel Dönüşüm, Der: Asuman Türkkün, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Yenice M. S. (2014). Türkiye’nin Kentsel Dönüşüm Deneyiminin Tarihsel Analizi, BAÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi Cilt: 16 (1).
- Yılmaz N. (2004). Farklılaştıran ve Ayrıştıran Bir Mekanizma Olarak Kentleşme, İstanbul Sosyal Siyaset Konferansları, Sayı-Cilt: 48.